

Кто как не мы, психологи, знаем, что время не стоит на месте. Украина все больше интегрируется в мировое пространство. Эти факторы ставят перед образованием другие задачи, чем 12 лет назад. Гости и учебные программы должны отвечать требованиям времени, т.е. в них должны быть заложены новейшие достижения науки, технологий, педагогической мысли, новый образовательный смысл.

Новый Государственный стандарт базового и полного общего среднего образования имеет существенные отличия от действующего

Государственного стандарта базового и полного общего среднего образования. Сущность изменений связана с необходимостью внедрение компетентно направленного образования. Реализовать задачи, провозглашенные в стандартах, можно при условии, если учебно-воспитательный процесс в школе будет «направлено на развитие активности, самостоятельности, творческих возможностей каждого школьника, поскольку общество нуждается в личностях, способных сознательно действовать, принимать собственные решения, быстро адаптироваться к изменениям».

Основной особенностью нового Государственного стандарта является ориентация требований к уровню подготовки выпускников на достижение компетенций. Причем, если в Государственном стандарте базового и полного общего среднего образования 2004 года было подано лишь перечень некоторых компетенций (формирование социальной, коммуникативной, компьютерной и других видов компетентностей учащихся), то в новом стандарте 2011 года дается более подробный перечень и определения основных понятий компетентно- ориентированного подхода, который определяется одним из основных подходов к обучению, вместе с деятельностным и личностно-ориентированным.

Изменения станут возможными только, если понять, что традиционной целью школьного образования всегда было овладение системой знаний, основами наук; память учащихся перегружалась многочисленными фактами, понятиями, именами, датами. Но знание не всегда отражаются в действиях. Наукой доказано, что для жизненного успеха необходимы не сами знания, а умение их применить в соответствии с конкретной жизненной ситуации. Таким образом, необходимость сместить акценты в образовании с усвоение фактов на овладение способами взаимодействия с миром привело к осмысления необходимости изменить характер учебного процесса и способов деятельности учащихся.

Сегодня актуализируется понятие «деятельностный подход». В частности, в новом Государственном стандарте базового и полного общего среднего

образования читаем: «Деятельностный подход направлен на развитие умений и навыков ученика, применение полученных знаний в практических ситуациях, поиск путей интеграции в социокультурной и природной среды».

- обеспечивает эквивалентность получение общего среднего образования в различных формах;
- приводит содержание школьного образования в соответствие с потребностями времени, задачами развития страны;
- создает условия для дифференцированного обучения и т.д.

Положительными признаками Стандарта является то, что:

- в нем предусмотрено преемственность содержания семи образовательных отраслей Государственного стандарта начального общего образования: «Языки и литературы», «Обществознание», «Искусство», «Математика», «Естествознание», «Технологии», «Здоровье и физическая культура»;

В разделе «Государственные требования к уровню общеобразовательной подготовки учащихся» сделана попытка переориентировать учебный процесс воспроизводства приобретенных знаний и решение задач воспроизводящему ведению уровня на формирование и высказывания школьниками собственного мнения по поводу прочитанного, их способности выявлять отношение до определенных событий, фактов, персоналий, процессов, умение оценить научное открытие, сравнивать, делать обобщения и т.д.

Деятельностный подход основывается на признании деятельности основой, средством и решающим условием развития личности. Он требует специальных усилий, направленных на отбор и организацию деятельности ученика, на активизацию и перевода его в позицию субъекта познания, труда и общения, что в свою очередь, предполагает выработку умений выбирать цели, планировать свою работу, организовывать и выполнять, корректировать, контролировать ее, анализировать и оценивать ее результаты. При разработке сценария урока целесообразно отдельно планировать деятельность учителя и деятельность учащихся (возможно образовав для этого две колонки). Учитель, планируя свою деятельность, должен переосмыслить способы и методы передачи информации, наполнение учащихся знаниями: «трансляцию», озвучивание материала учебника или других источников на уроке нужно заменить проектированием собственной организационной, управленческой, консультационной, поощрительной деятельности. А при планировании деятельности учащихся важным является тщательное продумывание, прежде всего, факторов влияния на мотивационную сферу.

Ориентация на достижение компетенций задает принципиально иную логику

организации общего образования, а именно логику решения задач и проблем, причем не только и не столько индивидуального, сколько группового, парного, коллективного характера. Соответственно перед учителем, если он хочет в качестве образовательного результата иметь компетентность учащихся, встает задача не заставлять, а мотивировать их к той или иной деятельности, формировать потребность в выполнении тех или иных задач, способствовать получению опыта творческой деятельности и эмоционально-ценностного отношения к знаниям и к процессу их получения.

В ходе работы нашего ММО рассмотрим такие вопросы:

Роль учебного заведения в успешной адаптации пятиклассников к обучению по новым программам:

- Методы и приемы поощрения к изучению школьных предметов
- Как лучше стимулировать ребенка к обучению?
- Как облегчить адаптацию пятиклассника к переходу к новым условиям обучения?
- Какие преимущества нового Госстандарта по сравнению с действующим?
- Сложно приспособиться современному учителю к обучению детей с 2013 года до 2019 года по двум стандартам (действующим и новым Государственным стандартом базового и старшего школьного образования)?
- Какими должны быть требования учителей к ученикам, чтобы избежать детского «перегрузки»?
- Как снять психологическое напряжение ребенка?
- Компьютер - помощник или враг ученика?

Роль родителей для обеспечения успешной адаптации ребенка к новым требованиям обучения:

- Как помочь ребенку в учебе в период ее адаптации к новым учителям и их требованиям?
- Нужна помощь родителей при выполнении домашних заданий?
- Как можно заниматься с ребенком дома для улучшения ее успеваемости в школе?
- Какую литературу читают родители для помощи успешной адаптации ребенка к обучению в школе?

Проблема снижения успешности в обучении учащихся (особенно это заметно в период подросткового возраста) при переходе из начальной в среднюю школу была и остается одной из самых насущных проблем в российском и зарубежном образовании. Отечественные и зарубежные педагоги по-разному пытаются найти решение данной проблемы, и все чаще звучит мысль о необходимости осуществления преемственности.

Преемственность трактуется сегодня как непрерывный процесс воспитания и обучения ребенка, имеющий общие и специфические цели для каждого возрастного периода.

Решение проблемы преемственности на методическом уровне предполагает учет тесной взаимосвязи разных ее аспектов:

- дидактического, включающего преемственность содержания, средств, форм и методов обучения;
- психологического, связанного с учетом закономерностей формирования учебной деятельности и развития психических функций ребенка;
- методического, связанного с разработкой новых подходов к формированию математических понятий, оказывающих эффективное влияние на развитие мышления учащихся.

В процессе школьного обучения ребенок проходит три переломных момента: а) поступление в первый класс; б) переход из начальной школы в среднюю (5 класс); в) переход из средней школы в старшую (10 класс). Каждый из этапов имеет свои сложности. Родителям и учителям необходимо обратить особое внимание на период адаптации к новым условиям.

Таким образом определим проблемы преемственности между начальным и средним звеньями образования и возможные пути их решения

Проблемы .Пути решения.

Организационно-психологические

1. Недостаточная наполненность урока учебным материалом, неоправданно медленный темп урока, отсутствие материалов для более сильных учеников, перенос основной тяжести усвоения курса на домашнюю работу.

Пути решения: С каждым годом увеличивать объем материала и темп обучения; давать дополнительные задачи сильным ученикам; в классе выполнять более сложные задачи, а домой задавать легче.

2. Недостаточно организован и четкое начало урока, окончание урока, выделение дополнительного - более 45 мин. - времени на выполнение письменных проверочных работ, а потому дети не привыкают быстро включаться в работу, эффективно и быстро работать .

Пути решения: Приучить детей начинать работу на уроке по звонку, быстро включаться в работу, не давать отдельным детям дополнительного времени на выполнение контрольных работ, заканчивать урок также по звонку.

3. Устойчивая привычка у детей к чрезмерной помощи родителей во время выполнения домашних заданий, творческих работ.

Пути решения: Объяснить родителям четвероклассников, что их чрезмерная помощь наносит ущерб интеллектуальному развитию ребенка. Включение в уроки задачи, контролируют степень самостоятельности школьников в выполнении домашних заданий

4. Бедность арсенала и однообразие методов обучения, несоответствие методического багажа учителя реальным учебным возможностям детей

Пути решения: Использование передового опыта успешного обучения детей с применением инновационных методов и технологий обучения.

5. Пассивность большинства учащихся в процессе обучения

Пути решения: Использование форм и методов организации занятий, требующих от каждого ученика активного и осознанного участия

(в т.ч. парной, групповой работы, интерактивных методов обучения и т.д.).

6. Несформированность у учащихся представление о отличную устный ответ „с места” или ответ „у доски” (эталона ответа).

Пути решения: Учителям-предметникам совместно с учителями начальной школы определить требования к ответа ученика и постепенно разъяснять детям эти требования, учитывая их, оценивая ответы в 4-м классе.

7. Привычка у детей получать оценку за любые, самые маленькие, короткие или необоснованные ответы.

Пути решения: Добиваться от детей развернутых, полных ответов, четкой и грамотной речи; не допускать выставления необоснованно высоких оценок за неполные ответы.

8. Обедненная (вплоть до конца обучения в начальной школе) речь учителя, отсутствие динамики в использовании лексики от 1-го до 4-го класса, „сюсюканья”, избегание научных терминов и понятий.

Пути решения: Полезное создание и внедрение учителями-предметниками совместно с учителями начальной школы словарь-программы постепенного ознакомления детей с научной лексикой, проведение отдельных уроков в начальной школе вместе с учителем в средних классов

9. Создание у детей учителем и родителями в конце 4-го класса психологического барьера - настороженного ожидания трудностей обучения в 5-м классе.

Пути решения: Знакомство родителей и детей со своими будущими учителями уже в 4-м классе, проведения предметных праздников, олимпиад, соревнований, отдельных уроков, родительских собраний совместно с учителями 5-го класса

Обще-дидактические

10. Недостаточная техника чтения, значительные проблемы в понимании текста через обедненный лексический запас у части детей, неумение делить текст на смысловые части и анализировать его.

Пути решения: Постоянно предлагать учащимся задания на проверку знания и понимание смысла терминов, понятий; вести словарики сроков, читать вслух и анализировать условия задач, рекомендовать и родителям проводить такую работу с детьми дома.

11. Недостаточная скорость письма, нечеткий почерк у значительной части детей.

Пути решения: Рекомендовать упражнения для развития мышц кисти руки, соответствующую ручку, продолжать следить за правильностью написания букв и цифр, за правильным положением ручки

12 Неустойчивость внимания, слабо развита оперативная память у многих детей.

Пути решения: На уроках предлагать исчисления цепочек, дома под руководством родителей) - специальные упражнения на тренировку внимания и памяти

13. Недостаточная тренированность долговременной механической памяти .

Пути решения: Практиковать письменный опрос правил, предлагать для запоминания не только в стихах, но и прозаические тексты

14. Элементы псевдонаучных определений понятий в процессе обучения, неумение отделять существенное от несущественного.

Пути решения: Своевременно вводить строгие научные определения понятий, практиковать упражнения на классификацию, нахождение существенных признаков.

15. Отсутствие у учащихся привычки обращаться к энциклопедий, справочников, словарей, научно-популярной и дополнительной учебной литературы.

Использовать в классе справочные издания, предлагать учащимся задания по работе со справочниками и словарями, поручать готовить сообщения, рассказы, сочинения по материалам дополнительной литературы.

Другой кризисный этап в школьной жизни – это переход из начальной школы в среднюю. Этот этап, несомненно, сопряжен с большой психологической нагрузкой. Нередко случается так, что ученик, отлично (или хорошо) закончивший начальную школу, перейдя в пятый класс, теряет интерес к учебе, у него падает успеваемость. Вместо одного, привычного учителя, ребенку приходится взаимодействовать со многими учителями-предметниками. Появляются новые требования, возрастает ответственность и требования. Педагоги относятся к пятиклассникам не как к малышам, а как к самостоятельным, сформировавшимся ученикам, и проявляют к ним соответствующие требования.

Ребенок попадает под влияние различных педагогических стилей и уровней. Большое количество учителей порождает вариативность поведения школьников. С детьми работают учителя, имеющие свои профессиональные предпочтения, различающиеся по типологическим особенностям индивидуальной профессиональной ментальности, различные стили профессионального поведения и это серьезным образом отражается на качестве развития личности учащихся. При всех положительных эффектах, которое приносит в жизнь школы педагогическое творчество, негативные его эффекты вызваны необходимостью постоянной адаптации детей к различным образовательным технологиям, стилям поведения учителей, особенностям педагогического взаимодействия.

Одни учителя предпочитают «живые» уроки, когда дети активно работают, самостоятельно или сообща выдвигают гипотезы, всевозможные предположения, устанавливают причинно-следственные связи, вступают в учебные дискуссии, спорят с товарищами, отстаивая свою точку зрения.

Другие педагоги отдают предпочтение более спокойным урокам. Основными их лозунгами становятся: «Отвечаем только с поднятой рукой!», «Никаких споров и совместных решений! Это слишком шумно». К тому же придется удерживать в голове несколько версий, высказанных детьми, и давать им оценку. А точнее, подводить школьников к пониманию несостоятельности их высказываний или в их правильности. Куда проще сказать: «Молодец! Пять» или «Неверно! Три».

Как выстроить модель своего поведения на каждом конкретном уроке? Пока ребенок решает для себя эту новую задачу, он может попасть в число неуспешных школьников и его отметочный статус будет установлен педагогом без соответствия с реальными возможностями.

Важный фактор – это разнобой между учителями в плане требований, не диалог, а конфронтация, взаимные претензии и упреки. К сожалению, искоренить этот недостаток невозможно, ведь учитель во все времена остается личностью.

Учителя пятых классов должны быть наиболее квалифицированными педагогами, по своим профессиональным, психологическим и личностным характеристикам. Они должны дать возможность младшему школьнику безболезненно пройти тяжелый путь от младшей к средней ступени обучения. Казалось бы, это лишь штрих, но очень существенный. Ведь обучение – это не просто передача знаний, а, прежде всего, жизнь ребенка в школе.

Нередко с переходом в пятый класс педагоги фиксируют небрежность записей в рабочих тетрадях, отсутствие необходимых учебных принадлежностей на уроках, записей с номерами домашних заданий и, как результат, отсутствие и самих домашних работ. На это влияют многие факторы, одним из которых является ослабление внешнего контроля за выполнением домашних работ со стороны родителей. Родители к пятому классу устают от проверки тетрадей. Кто-то не считает это целесообразным из-за уже приобретенного навыка всегда выполнять задание на дом в полном объеме. Вот и получается, что наши пятиклассники постепенно отучаются продуктивно работать дома. Появляются запуски и пробелы в знаниях.

Понять природу ребенка, помочь ему реализовать все самое лучшее из того, что заложено, притушить отрицательные стороны его характера – вот в чем суть. Формировать личность, способную ставить перед собой цели и принимать решения – наивысший и наисложнейший труд. Воспитывать человека на его силе, а не на слабости – в этом кредо педагогики. Сильные стороны любого ребенка – его пытливость, любознательность, волевые качества. Казалось бы, «воля» – категория взрослого человека. Но если ребенок способен несколько раз переделать какую-то работу – это говорит о том, что начинает формироваться личность.

Преимственность предполагает плавный переход на среднюю ступень обучения. Такой, чтобы под натиском новых впечатлений, непривычных приёмов работы не растерять все хорошие приобретения начальной школы, не утратить интерес к обучению.

Необходимо с первых же дней знакомства с новым классом поддерживать этот интерес в тех детях, у кого он хоть мало-мальски теплится. Для

творческого человека ясно, что работа без интереса – каторга. Вопросы интереса, мотивации обучения очень сложны. Именно интерес заставляет ребенка часами смотреть телевизор, играть в компьютерные игры, в общем, заниматься тем, что совпадает с его внутренней потребностью. И нужно учитывать то, что интересы младшего школьника и младшего подростка различны. Младший подросток больше тянется к общению со сверстниками, постоянной смене впечатлений, что характерно для нашего времени. Ведь еще 10 лет назад дозированность и ритм информации были намного медленнее. Ускорение информационного потока, с одной стороны, расширяет кругозор ребенка, а с другой – порождает опасность поверхностного, созерцательного отношения к информации. Именно поэтому зачастую возникает чувство знакомости, хотя само знание чисто визуально, на уровне обрывочных впечатлений.

На данном этапе родители должны познакомиться со всеми учителями, которые будут преподавать в классе. А учитель начальной школы должен встретиться новым классным руководителем детей и подробно рассказать о детях, составить каждому ребенку психолого-педагогическую характеристику. К сожалению, часто случается, что старательный ребенок, всегда привыкший учить и выполнять все, что задано, не в силах самостоятельно справиться с увеличивающимся объемом заданий. К тому же, частотность уроков в младшей школе была почти ежедневной. И сейчас ему требуется не только старательность и усидчивость, а умение сортировать и логически обобщать материал. Именно поэтому часты случаи, когда у умных, способных все схватывать на лету детей, успеваемость от класса к классу снижается.

У младшего подростка, в связи с началом этапа полового созревания происходит ряд изменений в познавательной и учебной деятельности. У детей замедляется темп деятельности, на выполнение определенной работы теперь школьнику требуется больше времени. Дети могут отвлекаться, на замечания педагога реагировать неадекватно. Подчас дети ведут себя вызывающе, они раздражены, их настроение часто меняется. Все это становится причинами замечаний педагогов, а следовательно, приводит к конфликтам во взаимоотношениях учителя с учениками. Учитель должен знать, что все эти особенности объективны, и они быстро пройдут и не окажут отрицательного влияния на учебу, если педагог найдет целесообразными щадящие методы и формы взаимодействия.

Основной опасностью на этапе перехода из младшей в среднюю школу остается постепенное снижение к учебной деятельности. В первые месяцы обучения в пятом классе детей необходимо контролировать: как подготовился к урокам, все ли собрал в школу. Родителям ни в коем случае нельзя оценивать личные достижения ребенка этого возраста лишь по достижениям в школе. Если у ребенка возникают проблемы с успеваемостью, родителям необходимо позволить ему проявить себя в чем-то другом. Нельзя заикливаться на плохой учебе, устраивать конфликты из-за двоек. В большинстве случаев это приводит только лишь к отчуждению ребенка, ухудшает его взаимоотношения и с учителями, и с родителями. В пятом классе, в связи с увеличением количества предметов, возрастают требования к умениям обобщать и систематизировать знания и явления окружающего мира. Возрастание обязательной нагрузки, увеличение объемов и сложности учебных программ подчас приводят к сильной перегрузке, и тем самым к росту заболеваний у детей именно в пятом классе.

Необходимым условием в обеспечении преемственности в обучении и развитии в этом возрасте является учет психологических особенностей младших школьников и подростков. Процесс воспитания сложен и многообразен, а каждая воспитательная ситуация в одном и том же варианте неповторима. Поэтому педагогу важно проявлять творчество, принимать нестандартные решения, импровизировать, быть гибким в конструировании педагогического процесса, учитывать личностное своеобразие и особенности воспитанников.

Литература:

1. Батаршев, А.В. Педагогическая система преемственности обучения в общеобразовательной и профессиональной школе [Текст] / А.В. Батаршев. – СПб.: Ин-т профтехобразования, 1996. – 88 с.
2. Ванцян, А.Г. Решение проблемы преемственности между начальным и основным звеном школы [Текст] / А.Г. Ванцян // Б-ка «Вестник образования России». – 2007. – № 9. – С. 45–50.
3. Годник, С.М. Процесс преемственности высшей и средней школы [Текст] / С.М. Годник. – Воронеж, 1981. – 288с.
4. Квитова, Л.Ф. Проблема преемственности – это проблема педагогического партнерства и сотрудничества [Текст] / Л.Ф. Квитова // Начальная школа: плюс до и после. – 2007. – № 2. – С. 72–77.
5. Орешкина, А.К. Теоретико-методологическое обоснование процесса непрерывного образования [Текст] / А.К. Орешкина // Образовательная политика. – 2008. – № 1. – С. 18–19.
6. Просвиркин, В.Н. Преемственность в системе непрерывного образования [Текст] / В.Н. Просвиркина // Педагогика. – 2005. – №2. – С.41-46.

Таким чином визначимо проблеми наступності між початковою та середньою ланками освіти і можливі шляхи їх розв'язання

№з/п	Проблеми	Шляхи розв'язання.
	Організаційно-психологічні	
1	Недостатня наповненість уроку навчальним матеріалом, невиправдано повільний темп уроку, відсутність матеріалів для сильніших учнів, перенесення основної тяжкості засвоєння курсу на домашню роботу.	З кожним роком збільшувати обсяг матеріалу і темп навчання; давати додаткові завдання сильним учням; у класі виконувати складніші завдання, а додому задавати легші.
2	Недостатньо організований і чіткий початок уроку, закінчення уроку, виділення додаткового – понад 45 хв. – часу на виконання письмових перевірочних робіт, а тому діти не привчаються швидко включатися в роботу, ефективно і швидко працювати	Привчити дітей починати роботу на уроці по дзвінку, швидко включатися в роботу, не давати окремим дітям додаткового часу на виконання контрольних робіт, закінчувати урок також по дзвінку.
3	Стійка звичка в дітей до надмірної допомоги батьків під час виконання домашніх завдань, творчих робіт	Пояснити батькам четвертокласників, що їхня надмірна допомога наносить шкоду інтелектуальному розвитку їхньої дитини. Включення в уроки завдання, що контролюють ступінь самостійності школярів у виконанні домашніх завдань
4	Бідність арсеналу й одноманітність методів навчання,	Використання передового досвіду успішного навчання дітей із

	невідповідність методичного багажу вчителя реальним навчальним можливостям дітей	застосуванням інноваційних методів і технологій навчання.
5	Пасивність більшості учнів у процесі навчання	Використання форм і методів організації занять, що вимагають від кожного учня активної і усвідомленої участі (в т.ч. парної, групової роботи, інтерактивних методів навчання тощо).
6	Несформованість в учнів уявлення про відмінну усну відповідь „з місця” чи відповідь „біля дошки” (еталону відповіді)	Учителям-предметникам спільно з учителями початкової школи визначити вимоги до відповіді учня і поступово роз'яснювати дітям ці вимоги, враховувати їх, оцінюючи відповіді в 4-му класі.
7	Звичка в дітей одержувати оцінку за будь-які, найменші, короткі або необґрунтовані відповіді.	Добиватися від дітей розгорнутих, повних відповідей, чіткої і грамотної мови; не допускати виставлення необґрунтовано високих оцінок за неповні відповіді.
8	Збіднена (аж до кінця навчання в початковій школі) мова вчителя, відсутність динаміки у використанні лексики від 1-го до 4-го класу, „сюсюкання”, уникання наукових термінів і понять	Корисне створення і впровадження вчителями-предметниками спільно з вчителями початкової школи словника-програми поступового ознайомлення дітей з науковою лексикою, проведення окремих уроків у початковій школі разом з

		учителем середніх класів
9	Створення у дітей вчителем і батьками в кінці 4 -го класу психологічного бар'єру – настороженого очікування труднощів навчання в 5-му класі	Знайомство батьків і дітей зі своїми майбутніми вчителями вже в 4 -му класі, проведення предметних свят, олімпіад, змагань, окремих уроків, батьківських зборів спільно з учителями 5-го класу
	Загально-дидактичні	
10	Недостатня техніка читання, значні проблеми в розумінні тексту через збіднений лексичний запас у частини дітей, невміння ділити текст на смислові частини та аналізувати його.	Постійно пропонувати учням завдання на перевірку знання і розуміння смислу термінів, понять; вести словнички термінів, читати вголос і аналізувати умови завдань, рекомендувати і батькам проводити таку роботу з дітьми вдома.
11	Недостатня швидкість письма, нечіткий почерк у значної частини дітей	Рекомендувати вправи для розвитку м'язів кисті руки, відповідну ручку, продовжувати стежити за правильністю написання букв і цифр, за правильним положенням ручки
12	Нестійкість уваги, слабо розвинена оперативна пам'ять у багатьох дітей	На уроках пропонувати обчислення ланцюжків, удома (під керівництвом батьків) – спеціальні вправи на тренування уваги і пам'яті
13		Практикувати письмове

	Недостатня тренованість довготривалої механічної пам'яті	опитування правил, пропонувати для запам'ятовування не лише віршовані, а й прозаїчні тексти
14	Елементи псевдонаукових означень понять у процесі навчання, невміння відокремлювати істотне від неістотного	Своєчасно вводити строгі наукові означення понять, практикувати вправи на класифікацію, знаходження істотних ознак.
15	Відсутність в учнів звички звертатися до енциклопедій, довідників, словників, науково-популярної і додаткової навчальної літератури	Використовувати в класі довідкові видання, пропонувати учням завдання по роботі з довідниками і словниками, доручати готувати повідомлення, розповіді, твори за матеріалами додаткової літератури

Як бачимо, це проблеми з якими випускники початкової школи приходять навчатися у п'ятий клас. Тобто, можна зробити висновок, що забезпечення успішної адаптації випускників початкової школи до навчання в п'ятому класі багато в чому залежить від підготовки учнів до навчання в середній школі, від здатності та готовності вчителів, які викладають іноземну мову в початкових класах підготувати дитину до навчання в п'ятому класі.

Вважаємо, що забезпечення наступності між молодшою та основною школами буде ефективним за дотримання таких педагогічних умов:

- вивчення та врахування вчителями психологічних проблем адаптації учнів до навчання в основній школі, розроблення та застосування ними відповідних розвивальних методик;
- узгодження змісту, форм, методів і технологій викладання навчальних предметів у 4-му і 5-му класах;

- підготовка вчителів початкових класів до проведення інтегрованих уроків і поєднання різних видів діяльності молодших школярів.

Вивчення та врахування вчителями психологічних проблем адаптації учнів до навчання в основній школі, розроблення та застосування ними відповідних розвивальних методик.

Дійсно, перехід із початкової школи в середню є кризовим етапом у шкільному житті. Він пов'язаний із зростанням навантаження на психіку учня, оскільки в 5-му класі відбувається різка зміна умов навчання. Діти переходять від одного основного вчителя до системи „класний керівник – учителі-предметники”, з'являється кабінетна система. Різноманітність вимог, що пред'являються до школяра вчителями, необхідність на кожному уроці пристосовуватися до індивідуального стилю викладання педагога – все це є серйозним випробуванням для психіки школяра. Найважливішою причиною труднощів, що обумовлюють перехід в середню школу є дезадаптація дітей у нових умовах навчальної діяльності. Її можна порівняти зі складнощами адаптаційного періоду в 1 класі. Проте, окрім об'єктивної новизни ситуації навчання, додається ще так званий суб'єктивний чинник: відсутність єдиних вимог з питань навчальної діяльності між початковою і середньою школою. Це пов'язано не тільки з об'єктивними труднощами навчання. Вчителі-предметники часом не мають можливості врахувати індивідуальні особливості учня: темп роботи, тип мислення, специфіку сприйняття та ін. Педагоги відносяться до п'ятикласників не як до малюків, а як до самостійних учнів, що сформувалися, і проявляють до них відповідні вимоги. Дитина попадає під вплив різних педагогічних стилів і рівнів. Більша кількість учителів породжує варіативність поведінки школярів. З дітьми працюють учителі, які мають свої професійні переваги, що розрізняються за типологічними особливостями індивідуальної професійної ментальності,

різні стилі професійної поведінки. Це серйозним чином відбивається на якості розвитку учнів, що викликано необхідністю постійної адаптації дітей до різних освітніх технологій, стилів поведінки вчителів, особливостей педагогічної взаємодії.

Необхідною умовою в забезпеченні наступності в навчанні і розвитку в цьому віці є врахування психологічних особливостей молодших школярів і підлітків. У п'ятому класі, у зв'язку із збільшенням кількості предметів, зростають вимоги до умінь узагальнювати і систематизувати знання та явища навколишнього світу. Зростання обов'язкового навантаження, збільшення обсягів і складності навчальних програм часом призводять до сильного перевантаження, і тим самим до зростання захворювань у дітей саме в п'ятому класі.

Діти, які перейшли в 5 клас, повинні адаптуватися до нових умов діяльності: до індивідуального стилю викладання вчителів, до швидшого темпу роботи, до нових правил виконання завдань. В адаптаційний період діти можуть стати тривожнішими, боязкішими або, навпаки, надмірно галасливими, метушливими. У них може знизитися працездатність, погіршитись пам'ять, іноді порушується сон, апетит. Можливе зниження інтересу до учіння, падіння успішності, проблеми у взаєминах з однолітками.

Саме для уникнення таких труднощів під час адаптації учнів до навчання в п'ятому класі і запроваджується робота **творчих груп** у складі вчителів, які викладають лише у початкових класах та тими, які викладають лише з п'ятого класу. Ця робота містить такі кроки:

1. Створення шкільних творчих груп учителів початкових класів та вчителів-предметників п'ятих класів для обговорення:
 - фізичних, інтелектуальних та психологічних особливостей учнів 4-5 класів;
 - єдиних цілей навчання;
 - вимог програм;
 - технологій та принципів навчання;

- спільного вивчення та обговорення Державного стандарту початкової та базової і повної середньої освіти;
 - обговорення та вирішення проблем, які виникають в процесі навчання;
 - обговорення загально навчальних та предметних умінь, які учні мають досягти по закінченню початкової школи;
 - обговорення та прийняття рішення щодо дотримання єдиних технологій навчання;
2. Для роботи в таких групах заздалегідь визначати вчителів-предметників, які в наступному навчальному році будуть працювати в п'ятих класах.
 3. Затвердити графік взаємовідвідування уроків вчителями четвертих та п'ятих класів.
 4. Проводити вчителями п'ятих та четвертих класів спільних інтегрованих уроків з наступним їх детальним аналізом та обговоренням акцентуючи увагу на прийомах, методах, формах, засобах навчання та успішності учнів.
 5. Проводити діагностику предметних умінь та навичок учнів, їх психологічної та фізичної готовності по закінченню початкової школи та навчання в п'ятому класі.
 6. Відвідувати уроки (в п'ятих класах) адміністрацією шкіл, керівником шкільної творчої групи та вчителем початкових класів з метою відслідковування наступності навчання та адаптації учнів до нових умов.
 7. Щорічно на педагогічних радах, нарадах при директорові, спільних засіданнях шкільних творчих груп учителів початкових класів і вчителів-предметників слухати питання про забезпечення наступності навчання учнів 4-х та 5-х класів.
 8. Систематично проводити моніторинг та аналіз ефективності такої роботи з подальшим доведенням цієї інформації педагогічному колективу, батькам та громадськості.

З метою розвитку позитивних мотивів навчання на етапі адаптації дітей до умов середньої школи вчителями вже в четвертому класі має бути застосована розвивально-корекційна програма, спрямована на поглиблення

розуміння учнями нових завдань, можливостей їх вирішення, формування системи взаємодії та співробітництва, а також становлення особистісних якостей, що мають сприяти успіху в навчанні та спілкуванні.

Мета розвивальних занять – підвищення рівня готовності дітей до навчання в середній школі на основі формування пізнавальної мотивації, а також позитивного ставлення до навчання. На відповідних методичних семінарах учителів необхідно вчить, що під час таких занять мають бути вирішені такі завдання: навчання дітей навичкам навчального співробітництва з однолітками й дорослими, побудови змістовного “образу учня п’ятого класу”, забезпечення успішної адаптації до нових умов життя й навчальної діяльності, а також наступності при переході від одного вікового періоду до іншого. Через пізнання, спілкування, гру створюються можливості плавного входження дитини в нові умови шкільного життя, формування необхідного рівня мотивації й навчальних навичок.

Основний зміст занять:

- стимулювання процесу входження в нові умови шкільного життя, формування відповідної мотивації та рівня готовності;
- розвиток уміння ставити мету та планувати власні дії;
- розвиток комунікативних навичок та взаємодії;
- забезпечення потреб особистісного зростання учнів четвертого класу.

Кожне заняття включає ігри, зміст і форма проведення яких визначаються метою заняття.

Принципи проведення занять:

1. Безпека й емоційний комфорт. Створення атмосфери доброзичливості, прийняття кожної дитини.
2. Вікова відповідність. Ігри й вправи враховують особливості молодшого підліткового віку.
3. Наступність. Кожний наступний етап базується на вже сформованих навичках і формує “зону найближчого розвитку”.

4. Пріоритет розвитку мотивації. Розвиток окремих якостей здійснюється через перебудову і розвиток мотиваційної сфери підлітка.
5. Принцип діяльності. Завдання розвитку психічних функцій вирішуються через використання видів діяльності, властивих даному віку. Це ігрова діяльність (ігри-драматизації, ігри за правилами, дидактичні ігри), продуктивна діяльність (конструктивна, образотворча), спілкування.
6. Чергування статичного стану й рухової активності учасників. Вправи та ігри статичного характеру чергуються з рухливими іграми.
7. Наочність. Активне використання предметного середовища.
8. Особистісно-орієнтований підхід. Урахування індивідуальних особливостей учнів.
9. Право на помилку для кожного учасника занять. Переживання учасниками успіху в діяльності як радості. Позитивна емоційна оцінка будь-якого досягнення учня з боку вєдучого.

Розвивальні програми та ігри, які рекомендуємо використовувати вчителям у четвертому класі для психологічної підготовки учнів до навчання у середній школі: „Попереду у нас – п'ятий клас”, „Я повинен – Я хочу”, „Плани майбутніх справ”, „Двадцять бажань”. „Ресурси”, „Мої досягнення”.

Відділ освіти виконавчого комітету

Первомайської міської ради

Харківської області

Методичний кабінет

ПРОБЛЕМА НАСТУПНОСТІ МІЖ ПОЧАТКОВОЮ
ТА ОСНОВНОЮ ШКОЛАМИ
І ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ В УМОВАХ ВВЕДЕННЯ
НОВОГО ДЕРЖАВНОГО СТАНДАРТУ
ПОЧАТКОВОЇ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ

Доповідь підготувала
на засідання ММО
практичних психологів
16.10.2013
практичний психолог
Первомайської ЗОШ І-ІІІ
ступенів №5
Бондар Валентина
Григорівна

